Verslag

Aanwezig	5.1, 5.1, 2, e (gemeente Breda, UP); 5.1, 2, e 5.1, 2, e (gemeente De 5.1, 2, e Venen); 5.1, 2, e 5.1, 2, e (GGD); 5.1, 2, e 5.1, 2, e (RIVM); 5.1, 2, e 5.1, 2, e (DCMR); 5.1, 2, e 5.1, 2, e (provincie Zuid-Holland); 5.1, 2, e 5.1, 2, e (provincie Utrecht); 5.1, 2, e 5.1, 2, e (min. IenW); 5.1, 2, e 5.1, 2, e (Tauw)	**Opgesteld door** 5.1, 2, e 5.1, 2, e **E-mail** 5.1, 2, e @tauw.com
Afwezig	5.1, 2, e 5.1, 2, e (Provincie Noord-Holland); 5.1, 2, 5.1, 2, e (Tauw); 5.1, 2, e 5.1, 2, e (gemeente Amsterdam); 5.1, 2, e 5.1, 2, e (ODNZKG namens gemeente Amsterdam); 5.1, 2, e (GGD, werkgroep Bodem); 5.1, 2, e 5.1, 2, 5.1, 2, e (provincie Zuid-Holland); 5.1, 5.1, 5.1, 2, e (Jurist); 5.1, 2, e 5.1, 2, e (ODNZKG namens provincie Noord-Holland); 5.1, 2, e 5.1, 2, e (gemeente Zaanstad);	
Datum bespreking	9 oktober 2019	
Locatie	Croeselaan 15, Utrecht	
Kopie aan	Alle aan- en afwezigen	
Datum	11 oktober 2019	
Kenmerk	M008-1248710EVF-V01	
Onderwerp	Werkgroep diffuus lood	

Agenda

De agenda is:

- Verslag vorig overleg
- Uitkomst bespreking PBBS, PT en SG
- Handreiking
- Concept aanbiedingstekst voor de handreiking
- Stand van zaken kennisproject provincie Utrecht & gemeente De Ronde Venen

Bijlagen:

- Verslag vorig overleg (M007-1248710EVF-V01)
- SG191003-6 Aanbiedingsformulier diffuus lood
- SG191003-6a Concept Lood onder Ow versie 11 september 2019 (aangepaste notitie 5.1, 2, e
- Aanbiedingsbrief handreiking versie 7 okt
- Handreiking inventarisatie gebieden met diffuus bodemlood (versie 4 oktober 2019)

Verslag vorig overleg

Naar aanleiding van het verslag van vorig overleg (p. 5), ontstaat er discussie over of diffuus lood als toevalsvondst kan worden gezien. Hierbij wordt het volgende opgemerkt:

- Als voorwaarde voor een toevalsvondst dient er een acuut humaan risico te zijn. Er is geen definitie gegeven voor een acuut humaan risico in het Aanvullingsbesluit.
    - Welke blootstellingsduur hanteren we voor een acuut risico? Er zijn verschillende definities bekend, afhankelijk van het werkveld. Bij hoge loodgehalten in de bodem kunnen gezondheidseffecten optreden na enkele weken.
    - Voor een acuut risico dient er een duidelijke relatie te zijn tussen oorzaak en gevolg volgens aanwezigen. Is dit aan te tonen bij blootstelling aan bodemlood?
    - Voor wie dient er een risico te zijn? Lood is bij kinderen het meest schadelijk, maar kan op latere leeftijd ook leiden tot gezondheidseffecten. Verder wordt lood in de 5.1, 2, e n opgeslagen waardoor een hoge blootstelling jaren later alsnog kan leiden tot gezondheidseffecten. Kinderen zijn wel de meest kritische groep.
- Een toevalsvondst leidt alleen tot een voorschrift voor het treffen van tijdelijke beveiligingsmaatregelen. Er zijn meer situaties denkbaar waar tijdelijke beveiligingsmaatregelen gewenst zijn, bijvoorbeeld bij asbest waar er geen sprake is van een toevalsvondst. In Omgevingswet is er geen instrument om verontreinigingen aan te pakken als er geen sprake is van een activiteit. De vraag is of dit wenselijk is.
- Discussie of toevalsvondst wel van toepassing is op diffuse verontreinigingen. In lijn met vorig overleg wordt gezegd dat toevalvondsten eigenlijk voor locaties bedoeld zijn net zoals de saneringsparagraaf van de Wbb nu ook gericht is op aanpak van locaties. Bij diffuse verontreinigingen gaat het meer om risicogestuurd beheer.

5.1, 2, e 5.1, 2, e en 5.1, 2, e 5.1, 2, e zoeken uit wat we (kunnen) verstaan over acute humane risico's. Ze delen bevindingen met werkgroep. Hierna kan 5.1, 5.1, 5.1, 2, e beoordelen wat de juridische consequenties zijn.

Aanpassing in verslag (p. 5) over acute risico's.

Actielijst:

- Actie 5,6 en 7 kunnen van de lijst verwijderd worden. Oproep voor toetsen handreiking niet langer nodig, aangezien er een definitieve handreiking opgesteld wordt.
- Actie 16 is afgerond: Amsterdam heeft een keuze gemaakt. In Module diffuus lood kan je beargumenteerd afwijken van de standaardwaarden voor grondingestie en verblijftijd. Dit betreft een locatiespecifieke beoordeling en dan is bevoegd gezag zelf verantwoordelijk.
- Actie 20 van lijst verwijderen. 5.1, 2, e 5.1, 2, e heeft via de mail aangegeven dat het actiepunt niet de strekking dekt van wat besproken is tijdens het overleg. De gemeente De Ronde Venen biedt nog steeds aan om de niet-rechtstreekse gemeenten met mogelijke loodproblematiek aan te schrijven om nogmaals het belang tot overleg met hun provincie en het doen van inventarisatie duidelijk te maken. Aangeven van diffuus lood als aandachtspunt bij de VNG is via 5.1, 5.1, 2, e gedaan en dus is actie gedeeltelijk afgerond. Het belang van diffuus lood aankaarten bij de VNG wordt nogmaals onderstreept en dan specifiek het gesprek over de benodigde financiering (zie wvttk).

- Actie 21: Verkennen opties om partijen aan te zetten tot inventarisaties is gebeurd (zie volgende paragraaf),
- Actie 22: Afgerond. Afstemming presentatie PBBS is gebeurd.
- Actie 23: Afgerond. Opmerkingen op juridische notitie zijn naar 5.1, 2, e verstuurd
- Actie 24: Afgerond. Redactionele opmerkingen op handreiking zijn naar 5.1, 2, e en 5.1, 2, e verstuurd.
- Actie 25: Niet afgerond. 5.1, 2, e 5.1, 2, e herinnert 5.1, 2, e om vanuit het UP-Project Samen de Diepte in een reactie te geven op het kennisvoorstel van provincie Utrecht en gemeente De 5.1, 2, e Venen.
- Actie 26: Afgerond. Kennisvoorstel is naar werkgroep verstuurd.
- Actie 27: Afgerond. Reactie van werkgroep op kennisvoorstel verstuurd.

Naar aanleiding van actie 16 de volgende opmerking vanuit 5.1, 2, e 5.1, 2, e Als er vragen of opmerkingen op de Module diffuus lood zijn, dan kan in het NIBO-traject zaken aangepast worden.

Uitkomst bespreking PBBS, PT en SG

Uitkomst PBBS
Alle provincies op twee na hebben aangegeven de inventarisatie uit te voeren. De resultaten dienen uiterlijk februari 2020 bekend te zijn. Voor één provincie wordt inventarisatie niet uitgevoerd, maar heeft de provincie de zaken wel op orde. Voor de andere provincie zal worden uitgezocht of het beeld klopt of niet (aanpassing actiepunt 21).

Uitkomst SG & PT
Binnen PT en SG zelfde discussie gevoerd als binnen de werkgroep:

- Alle partijen hebben geconcludeerd dat een inventarisatie uitgevoerd moet worden.
- Gekozen om de handreiking alleen te laten gaan over hoe de inventarisatie uitgevoerd kan worden. Beleidsmatige keuzes niet benoemen.

Stand van zaken kennis project provincie Utrecht en gemeente De Ronde Venen inclusief terugkoppeling gesprek taskforce en min I en W

Terugkoppeling gesprek taskforce en ministerie
Van overleg is nog geen verslag beschikbaar, dit zal gedeeld worden met werkgroep door 5.1, 2, e 5.1, 2, e als het definitief is. Tijdens overleg is mondeling terugkoppeling gegeven. Het gesprek was met 5.1, 2, e 5.1, 2, e en 5.1, 25.1, 2, e van het ministerie. Gemeente De Ronde Venen heeft in mei brieven aan de Tweede Kamer verstuurd. Deze brieven werden in september besproken. In de tussentijd is de samenwerking tussen gemeente en provincie verbeterd, waardoor de aanleiding voor het versturen van de brief niet meer van toepassing was. Het gesprek is gebruikt om diffuus lood aan te kaarten en de casus van De Ronde Venen onder de aandacht te brengen. Het volgende is besproken:

- Ministerie heeft aangegeven te waarderen dat taskforce voortvarend aan de slag is gegaan.

- Signaal naar andere provincies en gemeenten om aan de slag te gaan met bestuurlijke afspraken en inventarisatie.
- Er zal niet meer gesleuteld worden aan de wetgeving, dus oplossingen dienen te worden gezocht in afspraken tussen overheden, mogelijk binnen follow-up afspraken voor na 2020 (afronding bodemconvenant 2016-2020).
- Er is ook gesproken over financiële ondersteuning door het Rijk, maar dit zal niet per gemeente geschieden. (zie wvttk). De gemeente De Ronde Venen wil echter graag tijdig maatregelen kunnen treffen en daarbij niet wachten op een landsdekkend beeld.
- Discussie over de verantwoordelijkheid van gemeente na invoering van de Omgevingswet als blijkt dat er loodgehalten boven de risicogrenswaarden aangetroffen worden. De gemeente staat in zijn recht op maatregelen te treffen die zij goed acht. Het gaat over bescherming van de gezondheid. Het zou raar zijn als gemeenten vanuit andere overwegingen (budget, andere prioriteiten) besluit niets te doen. Opgemerkt wordt dat bodem wel gewogen dient te worden tegen andere (milieu)problematiek.
- Naar aanleiding van de brieven zijn er Kamervragen gesteld. De taskforce heeft inhoudelijke input gegeven voor de beantwoording van deze vragen. Na beantwoording aan de Kamer zullen vragen en antwoorden ook aan de werkgroep gestuurd worden. De beantwoording is naar verwachting volgende week.
    - Strekking van Kamervragen: Wat is verdeling van verantwoordelijkheden? Moet Rijk het naar zich toetrekken? Is sanering nodig bij > 800 mg/kg? Hoe gaan provincie Utrecht en gemeente De Ronde Venen om met de problematiek?
    - Strekking van antwoord: Na inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn gemeenten verantwoordelijk. De concentraties liggen boven I-waarde bij > 800 mg/kg. We verwijzen dan naar art. 7 van het convenant over diffuse verontreiniging. Er is geen snelle sanering nodig, gebruiksadviezen ook mogelijk. Tussen provincie en gemeente vindt constructief overleg plaats en handelingswijze om te komen tot maatregelen wordt toegelicht (inventarisatie, opstellen taskforce ed). Provincie en gemeenten hebben ondervonden dat samen optrekken werkt, maar wel tijd en capaciteit vergt. Waardevolle ervaringen worden gedeeld in werkgroep diffuus en in kennisproject.

Stand van zaken kennisproject
Vooral administratieve zaken aan het regelen, nog weinig aan inhoud toegekomen. De begeleider van UP-traject is ook begeleider taskforce, dus achter de schermen is wel voortgang geboekt. Het UP wil trajecten als deze bewaken en afgesproken is dat 5.1, 5.1, 2, e dit doet, aangezien de terugkoppeling binnen deze werkgroep geschiedt. Als het administratief lastig is, dan graag aangeven bij 5.1, 5.1, 2, e zodat er gezamenlijk naar een oplossing gezocht kan worden.

Handreiking
Er is besloten om te wachten met het toesturen van de handreiking tot na de beantwoording aan de Kamer. De boodschap kan dan zijn: Ga bezig en maak (financiële) afspraken met een goed voorbeeld vanuit gemeente De Ronde Venen. Volgende opmerking over handreiking:
Kader op blz 3: optellen van blootstelling binnen gebied is niet accuraat. Het gaat om een tijdsgewogen gemiddelde of een gecombineerde blootstelling. In werkgroep ontstaat discussie

over hoe blootstelling op gebiedsniveau dan berekend dient te worden. Afspraak dat Tauw contact opneemt met 5.1, 2, e en indien nodig tekst aanpast.

Werkgroep gaat onder voorbehoud van aanpassing in kader op blz. 3 akkoord met handreiking.

Concept aanbiedingstekst voor handreiking

Aanbiedingstekst is bewust gericht aan huidige bevoegd gezagen Wbb, aangezien deze partijen de inventarisatie zullen uitvoeren. Brief zal verstuurd worden naar hoofden Bodem bij de bevoegd gezagen. Inhoudelijke opmerkingen:

- In brief specifiek vernomen dat werkgroep het resultaat wilt ontvangen
- Aanpassing eerste zin; omslachtige formulering.
- Aanpassing structuur van tekst: eerder doel van brief noemen en later hoe brief tot stand gekomen is.

Wvttk: Financiering Diffuus Lood

Uit gesprek blijkt behoefte over verduidelijking van beschikbare financiële middelen, hierin wordt het volgende genoemd:

- Rijk benadrukt dat VNG diffuus lood ter sprake moet brengen, zodat voor alle gemeenten loodproblematiek geïnventariseerd wordt. Vervolgens zal ook financiële opgave duidelijk worden. Dit kan meegenomen worden in de follow-up afspraken van het convenant.
- In de visie na 2020 van VNG is Diffuus lood niet vernoemd. 5.1, 2, e heeft dit richting de VNG aangegeven en respons gehad dat lood in de visie verwerk zal worden. Tijdens huidig overleg wordt door het Rijk onderstreept dat Diffuus Lood gemist wordt in de visie. 5.1, 2, e en 5.1, 2, e 5.1, 2, e zullen het bij VNG nogmaals aankaarten.
- Voorstel voor aankaarten diffuus lood bij VNG: In de ledenbrief van de VNG volgende vernoemen: (1) start tijdig met onderzoek en gesprekken (2) neem lood expliciet mee in follow-up van de afspraken
- De VNG wil graag van het Rijk niet-gelabeld geld ontvangen, zodat de VNG dit zelf naar inzicht kan verdelen. Binnen het Rijk is hier discussie over of dit gewenst is.
- Ingebracht wordt dat de stap van inventarisatie naar financiële opgave complex is. De financiële opgave is namelijk afhankelijk van ambitieniveau van de gemeente en het type maatregelen dat gemeente dan wel of niet wilt treffen.
- Suggesties voor vertaling van inventarisatie naar financiële opgave
    - Gebruiken van scenario's waar verschillende ambitieniveaus uitgewerkt worden
    - Gebruik maken van ervaringsgetallen uit provincies Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland
    - Gesprek met ministerie over mogelijkheden; dit kan volgend werkgroepoverleg besproken worden.
- Verder vraag of dit alleen bij VNG neergelegd dient te worden, aangezien provincies de inventarisaties uitvoeren. Vanuit werkgroep signaal afgeven dat er naast inventarisaties gezamenlijke afspraken gemaakt moeten worden over hoe het leidt tot financiële opgave. Discussie over of deze afspraken gelijktijdig met of na de inventarisaties gemaakt moeten worden.
- Vanuit 5.1, 2, e 5.1, 2, e vraag aan werkgroep voor inventarisatie van innovatieve maatregelen.

- Discussie of de Rijksbegroting nog aangepast kan worden, zowel het budget of de termijn, als uit inventarisaties blijkt dat dit benodigd is. Dit geldt ook breder voor KRW en PFAS problematiek.
- Zorg dat als uit RIVM-studie blijkt dat gebruiksadviezen straks minder effectief blijken te zijn dan aangenomen dat er andere (duurdere) maatregelen benodigd zijn, waarvoor nu geen middelen gereserveerd zijn.

Wvttk: volgend overleg

Aangezien deel niet aanwezig kon zijn bij het overleg worden er twee opties voorgesteld: Woensdag 13 -11 of 20-11, voor beide opties in de ochtend (10-12 h)

Actielijst

Nr.	Omschrijving	Actiehouder	Datum
21	Afstemming met laatste provincie over het wel of niet uitvoeren van een inventarisatie (andere provincies zijn al akkoord of voeren de inventarisatie gemotiveerd niet uit)	5.1, 5.1, 2, e en 5.1, 2, e	-
28	Aanpassing M007-1248710EVF-V01	5.1, 2, e 5.1, 2, e	-
29	Uitzoeken wat we (kunnen) verstaan onder acute humane risico's vnauit toxicologisch perspectief en bevindingen delen met werkgroep.	5.1, 2, e 5.1, 2, e en 5.1, 2, e 5.1, 2, e	-
30	Uitzoeken wat we (kunnen) verstaan onder acute humane risico's vanuit juridisch perspectief naar aanleiding van toxicologische definitie (ap 27).	5.1, 5.1, 5.1, 2, e	-
31	Aankaarten belang van opnemen diffuus lood in visie VNG voor follow-up afspraken	5.1, 5.1, 2, e en 5.1, 2, e 5.1, 2, e	-
32	Opsturen Kamervragen + beantwoordingen nadat deze zijn voorgelegd aan de Tweede Kamer	5.1, 2, e 5.1, 2, e	-
33	Versturen handreiking + aanbiedingsbrief na beantwoording Kamervragen	5.1, 5.1, 2, e	-
34	Verkennen mogelijkheden vertaling inventarisatie naar financiële opgave in gesprek met ministerie	5.1, 5.1, 2, e	
35	Afstemming met 5.1, 2, e 5.1, 2, e over bewoording voor gebiedsgerichte benadering voor blootstelling in de handreiking	Tauw	-